

אמור

ווייל „איסורן במשהו“ (זייער איסור איז האַרבער פון אַנדערע איסורים דערמיט וואָס ער האָט ניט קיין שיעור און אויך אַ משהו שרץ האָט דעם פולן איסור); פון דם אַליין קען מען ניט אַפּלערנען ווייל ס'איז אַן איסור כרת; און פון ביי דע צוואַמען — שרצים מיט דם — קען מען ניט אַפּלערנען ווייל „איסורן שוה בכל“ (זיי זיינען פאַרבאָטן צו אַלע אידן גלייך); פון טומאת כהנים אַליין קען מען ניט אַפּלערנען ווייל כהנים „ריבה בהם מצות יתרות“ (מ'האָט זיי אָנגעזאָגט אויף אַ סך מער מצות ווי אַלע אידן). פון אַלע דריי זאכן צוואַמען אָבער — לערנט מען אָפּ, מיט אַ „צד השוה“, אַז ביי אַלע איסורים זיינען גדולים מוזהר על הקטנים.

דאָרף מען פאַרשטיין: צווישן די איסורים אויף וועלכע אַלע אידן זיינען מוזר (שוה בכל) זיינען דאָך אויך פאַראַן איסורים וועלכע האָבן ניט קיין ספּעציעלע צוומרא, ווי אכילת נבילה למשל, וואָס האָט ניט קיין כרת און איר איסור איז אויך ניט במשהו (נאָר בכזית, ווי אַנדערע רע מאכלות אסורות). היינט פאַרוואָס האָט די תורה אויסגעקליבן צו אָנזאָגן גדולים על הקטנים דווקא ביי שרצים און דם וועלכע האָבן א צומרא מיוחדת — וואָס מאַכט נויטיק אַז דער דין זאָל שטיין דריי מאָל: איין מאָל ביי כהנים און צוויי מאָל ביי איסורים וועלכע זיינען שוה בכל; ווען דער דין שטייט ביי אכילת נבילה וכדומה, וואָלט מען פון דעם אַפּלערנען אויף אַלע איסורים וועלכע זיינען שוה

א. בתחילת הסדרה, וואו דער פסוק זאָגט אַז כהנים טאָרן זיך ניט מטמא זיין, שטייט „אמור אל הכהנים גו' ואמרת אליהם“. זאָגט די גמרא¹, און רש"י ברענגט עס בפירושו על התורה: „אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים“, אַז די צוויי טע אמירה איז אַן אזהרה אַז גדולים זאָלן ניט מטמא זיין קיין כהנים קטנים². אַט דעם דין אַז מען טאָר ניט בידיים געבן קיין איסור צו קטנים, זאָגט די תורה³ ביי נאָך צוויי איסורים: ביי אכילת לת שרצים און ביי אכילת דם, און פון די דריי איסורים — שרצים, דם און טומאת כהנים — לערנט מען אָפּ אויף אַלע איסורים אַז גדולים זיינען מוזהר על הקטנים.

פאַרוואָס דאָרף שטיין דער דין ביי די אַלע דריי זאכן? זאָגט די גמרא⁴ אַז פון שרצים אַליין קען מען ניט אַפּלערנען

(1) יבמות ק"ז, סע"א. פסיקתא הובאה באוה"ח. וראה תוה"א להרמב"ן מהו"כ.

(2) ראה פרמ"ג (ר"ס שמג) השיטות אם גם ישראלים (אף שכ' ואמרת אליהם — ראה אוה"ח ועוד).

(3) כדאי ביבמות שם „דלא ליטמו להו כידים“. וכ"ה בשו"ע אדמוה"ז או"ח (סמ"ג סוס"ג), שגם מב' טומאה „א"צ להוציאו מהבית שהטומאה בתוכו“. (בב"י באו"ח שם שבג' הדברים (שרצים דם טומאה) צריך להפריש, ובב"ה שם שבטומאה עכ"פ צריך להפריש, אבל ראה מג"א ר"ס שמ"ג שלא כן דעת הרמ"א ורוב הפוסקים. וראה רמב"ן כאן).

(4) שמיני י"א, מב. אחרי י"ב.

(5) יבמות שם ואילך.

עיקר טעם פון דעם דין „להזהיר גדולים על קטנים“.

ב. דער טעם פון דעם וואָס די תורה איז מזהיר גדולים על הקטנים, איז עס מצד דעם וואָס די גדולים האָבן אַ שיי-כות צו די קטנים, וואָרום אויב זיי וואָלטן צווישן זיך ניט געהאַט קיין שום שייכות, וואָלט די תורה ניט אָנגעזאָגט די גדולים וועגן אַזעלכע וואָס האָבן ניט קיין שייכות צו זיי.

שטעלט זיך דאָ די שאלה: די „קטנים“ אויף וועלכע די גדולים זיינען מוזהר זיי-נען דאָך אַפילו אַזעלכע קטנים וואָס זיי-נען ניט בני הבנה כלל? טאָ וואָס פאַר אַ שייכות האָבן זיי צו די „גדולים“ וואָס צוליב איר זיינען עס די גדולים מוזהר אויף די קטנים?

איז די שייכות וואָס מען געפינט צווישן זיי און דווקא אַ שייכות עיקרית — די נקודת ההדוות¹⁰, וואָס אין דעם זיינען אַלע אידן גלייך.

ג. אויף כו"כ ענינים פון קדושה איז דאָך פאַראַן אַ משל פון עניני העולם — געפינט מען טאַקע עדין אויך בנוגע צום חיות פון נפש החיונית, אַז אין דער נקודת החיות איז ניטאָ קיין חילוק צווישן אַ גדול און אַ קטן.

דער חילוק וואָס איז יאָ דאָ צווישן אַ גדול און אַ קטן איז אין דעם התפשטות החיות, אין זיין גילוי¹¹, אין דעם חיות

בכל¹², און דאָן וואָלט געווען גענוג אַז דער דין זאָל שטיק בלויז צוויי מאָל¹³?

מזו מען זאָגן¹⁴, אַז די תורה האָט געשריבן דעם דין ביי אַט די דריי איסור-סורים ווייל די חומרות וועלכע זיי פאַר-מאָגן — משהו, כרת, שוה בכל און ריבה בהם מצות יתירות — זיי זיינען דער

(6) במהרש"א שם, שא"א ללמוד דם משרצים, כי עיקר אכילת שרצים הוא בכזית והשיעור דם הוא ברביעית. ולפי דבריו, א"א גם ללמוד דם מנבילה. אבל מפשטות לשון הגמרא „משום דאיסורן במ"ש אכל דם דעד דאיכא רביעית" משמע שמה שא"א ללמוד דם משרצים הוא דוקא לפי שאיסורן במשהו. אבל מה ושרצים הוא בכזית ודם ברביעית אין זה פירכא. וי"ל הטעם כי השיעור דכזית ורביעית איז גדר בשרצים ודם כ"א באכילה ובשתיה, ששיעור אכילה הוא בכזית ושיעור שתי ברביעית. וגם בדם כשאוכלו שיעורו הוא בכזית (ראה רמב"ם הל' מאכלות אסורות רפ"ו. הל' נזירות פ"ה ה"ב. שו"ת שארית יודא או"ח סט"ו בשם רבנו הוקן. גולות עליות למס' מקואות פ"י מ"ז. צפע"ג להל' מאכא"ס שם).

(7) וכמו שהקשה הב"י שם. בס"ז שם: „דאיז קושיא כלל דלכתוב חד משאר איסורים דלא הוזכרו לענין זה“. אבל מ"מ יומתק ע"י ביאור, מדוע לא נכתב הדין באיסור אחר.

(7*) בלקו"ש (כרך ב') ע' 679-80 מבואר, שהטעם שהדין דלהזהיר כו' נאמר בג' מקומות אלו הוא בכדי להורות ושההשתדלות בחינוך (ראה להלן הערה 24) צריכה להיות גם בג' איסורים אלו (ובכיו"ב), עיי"ש. — שזוהו אחד הביאורים למה ל"ג בתורה הציווי דלהזהיר כו' מבלי להזכיר איסור מסוים ועי"ן הציווי לפני עור וכו' — אבל מכיון שהדין דלהזהיר כו' בכל האיסורים שבתורה נלמד מג' מקומות אלו — היינו שהדין דלהזהיר בג' אלו הוא המקור לדין זה בשאר האיסורים — צריך לומר ש(החומרות שב)ג' איסורים אלו, הם עיקר הטעם של דין זה, ככפנים.

(8) וראה להלן הערה 22 — תוספת ביאור בדין זה בכל האיסורים.

(9) שו"ע אדמוה"ו שם סעיף ה'.

(10) להעיר מדיני פקוד' (שו"ע הל' שבת ס"ש"ל ועוד). ויתרה מזו מתניא פל"ב ד"הנפש כו' כולן מתאימות ואב א' לכולנה.

(11) להעיר (בנוגע לנפש הקדושה) משו"ע אדה"ו מהד"ת סוס"ד.

אין מצות (און אזוי אויך אין איסורים) זיינען דא דריי ענינים: די מצוה, דער מענטש וואס איז מקיים די מצוה, און דער פארבונד פון דעם מענטשן מיט דער מצוה. און אין דעם קישור גופא זיינען דא צוויי ענינים: (א) וואס דער מענטש איז נצטווה געווארן אויף דער מצוה, (ב) די פעולה וואס עס שאפט זיך אן דעם מענטשן דורך מקיים זיין די מצוה, אדער דורך ח"ו עובר זיין אויף דעם איסור.

און די פיר חומרות הנ"ל דריקן אויס די חומרות פון יעדערן פון די פיר ענינים:

„איסורן במשהו“ — די חומרא אין דעם איסור. אז דער איסור — די קליפה — וואס געפינט זיך אין די זאכן וועלכע זיינען אסור במשהו איז די נקודה עצמית פון דער קליפה¹², וואס דעריבער דארף זי ניט האבן קיין שיעור פון א געוויסער כמות און זי געפינט זיך בכל תקפה אויך אין א משהו (בדוגמת נקודת החיות וואס געפינט זיך בכל תקפה אויך אין א משהו פון דעם גוף פון א תינוק בן יומא).

„ריבה בהן מצות יתירות“ — די חומרא אין דעם מענטשן. אז די נקודה היהדות שבו איז אין אים מאיר בגילוי, וואס דערפאר איז ריבה ביי אים מצות יתירות.

ויתירה מזו: אמיתית תואר ריבוי — ווייזט אויף בלי גבול, ווארום א מספר מוגבל קען הייסן ריבוי נאר לגבי א מספר וואס איז קלענער פון אים; לגבי א מספר

פרטי, וואס איז אויסגעמאסטן און מצויר לויט דעם גוף וועלכן ער באלעבט א.ו.וו. אין זיי איז שייך צו מאכן אן אונטערשייד צווישן איין גוף מיט א צווייטן, און אזוי אויך אין איין און דעם זעלבן גוף, צווישן איין אבר מיט א צווייטן, און אין דעם — גלייך ביים געבורט און אין די תקופות נאכדעם.

אין נקודת החיות אבער, וועלכע איז ניט מצויר לויטן גוף — איז כשם ווי ס'איז ניט שייך צו זאגן אז אין איין אבר געפינט זיך די נקודה מער ווי אין א צווייטן, אפילו אין עקביים (וואס האבן ניט אין זיך דעם גילוי החיות¹³) געפינט זיך די נקודת החיות¹⁴ בכל תקפה פונקט ווי אין מוח ולב — אזוי איז אויך ניט שייך צו זאגן אז אין איין גוף זאל זי זיך געפינען מער ווי אין א צווייטן, וכידוע¹⁵ אז די זעלבע נפש וואס באלעבט דעם גוף פון א תינוק בן יומא קען באלעבן דעם גוף פון עוג מלך הבשן.

און אזוי ווי דאס איז אין נפש החיות, אזוי איז עס אויך אין נפש האלקית: דער חילוק צווישן איין איד מיט א צווייטן איז בלויז אין די כחות הגלויים, אבער אין נקודת היהדות זיינען אלע גלייך¹⁶.

ד. עפ"י הנ"ל וועט מען פארשטיין די שייכות פון די אויבנדערמאנטע פיר חומרות — משהו, כרת, שוה בכל און ריבה בהם מצות יתירות — צו דעם דין „להזהיר גדולים על הקטנים“:

(12) שלכן נקראים (אדר"ג ספ"א) „מלאך המות שבאדם“. וראה תוספות ד"ה רקב (נזיר נא, א).

(13) ראה נזיר שם.

(14) ד"ה כי עמך ש"ת סעיף ו'. חייב אינש תש"ח סעיף ג'. ובכ"מ. וראה יומא פ, ב.

(15) כנ"ל מתניא פל"ב שכולן מתאימות.

(16) ראה תניא ספ"ו ובכ"מ, שהחיות של דברים האסורים הוא מגקח"ט.

(17) שלכן ע"ז — להיותה ה"נקודה" של כל האיסורים (ראה תניא רפ"כ ופכ"ד) — היא בכל שהוא (ראה ע"ז עג, סע"ב: משום חומרא דע"ז).

אין דער חומרא „ריבה בהן מצות יתרות“, איז אבער מובן אז אויך די חומרות „שה בכל“ און „כרת“ וועלכע דריקן אויס די נקודה פון דעם קישור צווישן דעם מענטשן מיט דער מצוה אדער איסור, און אפילו די חומרא פון „משהו“ וועלכע דריקט אויס די נקודה פון דעם איסור גופא, זיינען פארבונדן אויך מיט דער נקודה פון דעם מענטשן:

אן איסור וואס דארף האבן א שיעור מסויים, מצד דעם וואס אין אים איז דא גאר די התפשטות הקליפה, רירט אן (בג" לוי) בלויז אין התפשטות הנפש, אן איסור וואס איז אבער במשהו, מצד דעם וואס אין אים געפינט זיך די נקודה פון קליפה, רירט ער אן אין נקודת הנפש.²¹

און וויבאלד אן יעדער איינע פון די פיר חומרות דריקט אויס די נקודת הנפש, שטעלט אוועק תורה דעם דין „להזהיר גדולים על הקטנים“ דוקא ביי אזוינע איסורים וועלכע האבן אין זיך איינע פון די פיר חומרות, בכדי צו מסביר זיין דערמיט דעם טעם פון דעם דאזיקן דין, אז דאס וואס גדולים זיינען מזהיר על הקטנים איז עס מצד דער נקודת הנפש וועלכע איז גלייך בגדולים ובקטנים.²²

(21) כי זה לעומת זה עשה האלקים. וראה ע"ז שם: כהמירו כך איסורו, ולכן מזה עצמו שאיסורו במשהו, נקודת קליפה, מוכח שזה נוגע בנקודת הנשמה.

(22) ומ"מ למיין הדין ד"להזהיר כו"מ מג"ד אלו על כל המצות, כי כל המצות, יסודם הוא הקבלת עול מלכות שמים שבהם — בחי' הנקודה (וראה לעיל הערה 17, שלל האיסורים יסודם הענין דע"ז), ורק שבכל המצות, הנקודה שבהם אינה בגילוי כבג' דברים אלו. (וכמובן מענין „ריבה כו" מצות יתרות“ — החומרא שבנפש האדם — הרי בפנימיות, ישנו ענין זה בכל ישראל, כמרו"ל (מכות ספ"ג) „הרבה להם תורה ומצות“, אלא שבכהנים הוא בגילוי).

ואף שבכל ג"ד אלו קשנו צד השווה, שה-

גרעסער פון אים איז ער גאר א מיעוט. און וויבאלד אז תורה, וואס זי איז דא אין אלע דרגות, זאגט „ריבה בהם מצות יתרות“, איז דאך מובן אז אין וועלכע דרגא מען זאל נאר ניט ריידן, איז עס א ריבוי²³ פון מצות יתרות, ווייל קדור שט כהן פון ישראל (וואס די מצות דריקן דאס אויס) איז באופן פון ויבדל להק' דישו²⁴ — ניט אן ענין פון ערך ריבוי ומיעוט.

ווייל די נקודת היהדות האט ניט קיין מדידה.

„שה בכל“ — די נקודה פון דעם ציווי, אז אין דעם ציווי איז מאיר די נקודה עצמית פון דעם איבערשטנס ציי-וויים, וואס דערפאר קומט דער ציווי שווה צו אלע אידן, ווייל עס פאדערן זיך ניט צו אים קיין כלים מיוחדים (בדוגמת נקודת החיות וואס געפינט זיך אויך אין עקב). כרת — די נקודה פון פעולת האיסור, אז ער שניידט אפ, ר"ל, דעם גאנצן חיות, כללות הנפש פון זיין שרש, ניט ווי אג' דערע איסורים וואס זיינען פוגם און רייסן איבער בלויז חבלים פרטים.²⁵

ה. אעפ"י אז דער דין „להזהיר גדולים על הקטנים“ איז מצד דער נקודה פון דעם מענטשן (אין וועלכן עס גלייכן זיך אויס גדולים און קטנים), און די נקודה פון דעם מענטשן דריקט זיך אויס

(18) להעיר שאפילו על מצוה א' מצינו כו"ב: רחבה מצותך מאד (על מצות הצדקה „לשון מאד שהוא בלי גבול ותכלית“ — אה"ק סו"ס יז), מצוה רבה (פדיון שבויים — ב"ב ח, סע"א), מצוה רמה * ונשאה (וידעת היום גו' — קריא קנה, ב) ועוד.

(19) דה"א כג. יג.

(20) אה"ת פ"ה, ובכ"מ.

(*) כצ"ל. וכן הוא באתהלך לאזניא ע' סוטה.

אן עילוי אין די גדולים: כל זמן זיי פארבלייבן אין זייער ציור, איז ניט קוקנדיק וואָס תורה רופט זיי אָן מיטן תואר „גדולים“, איז זייער גדלות אָן אויסגע-מאָסטענע, אַ גדלות פון כחות הגלויים, בעת אָבער זיי גייען אַרויס פון זייער ציור און זיי פאַרנעמען זיך מיט די קטנים, איז אין זיי מאיר די נקודה עצמית וואָס איז העכער פון כחות הגלויים, און דאָן באַקומען זיי אָן אמת'ע גד-לות*²⁴, אַ גדלות בלתי מוגבלת.

און דעריבער שטייט דער לשון „להז-היר גדולים על הקטנים“, ווייל „להזהיר“ איז אויך פון לשון זהר²⁵ ואור. דורך

ו. עפ"י הנ"ל זועט מען אויך פאַר-שטיין דעם לשון „להזהיר גדולים על הקטנים“²⁶:

דורך דעם וואָס די „גדולים“ זיינען ניט אָפגעזונדערט פאַר זיך נאָר זיי פאַר-נעמען זיך מיט די „קטנים“²⁷, קומט צו

נקודה שבהם באה לידי גילוי — בכ"ז גל-מדים מהם כל המצות, כי בענין הנקודה אין סברא לחלק בין העלם לגילוי, כי מעלתה היא נקודה ולא גילוי. (ומ"מ באם הי' נאמר דין זה רק באחד או בבי' מגיד אלה, לא היו לומדים ממנו (לא מצד גילוי הנקודה שבו, כי אם) מצד חומרא הפרטית (שבו).

(23) ולכאורה, הי' יכול לכתוב דין זה גם בלשון אחר. ובפרט לפי מ"ש הרא"ם ר"פ אמור והבי' באו"ח שם (מהטור יו"ד ר"ס שעג) שמשלשון זה משמע שצריך להז-היר את הקטנים לאפרושי מאיסורא — שזהו לא כהלכתא לכהנ"ל. (וגם לפי מ"ש בשו"ג להערה שלאח"ז שעל הגדול מוטל להתעניין בהקטן — הרי גם חובת ההת-עניינות הי' יכול לכתוב בלשון אחר).

(24) ואף שהדין „להזהיר כו"ל הוא רק דלא ליספו להו בידים — וקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו — הרי ענינו הוא „פאַרנעמען זיך“* מיט די קטנים

(*) שלכן אמור „להזהיר גדולים על הקט-נים“ — ולא בלי איסור (או כיו"ב) — כי א"י רק איסור [ע"ד „לפני עור לא תתן מכשול“ — שאין מזה הוכחה כלל להתעניינות בהעור או שייכות עמו, כ"א שהאיסור גדול כ"כ עד שאפילו להכשיל בו איסור (והעור — ענין צדדי בזה)].

כי אם, שהגדול מוטל עליו מדאורייתא להתעניין בקטן ואפילו בחינוך בן יומא, ושיש לו אב (והאיסור — ענין צדדי בזה). ומה שהחייב הוא רק „דלא ליספו כו"ל“ אבל א"צ להפרישו — הוא תנאי ופרט בהנ"ל, ובכמה אופנים יש להסביר.

ודוגמא אחת מכו"כ: מ"ע ואהבת לרעך כמוך — עיין בחזא"ג (שבת לא, א) דרך בעלזל טני לחברן לא תעביד — יש לחייבו מצד ואהבת — ממש כבנדו"ד.

— השתדלות בחינוך במובנו הרחב; ביתר ביאור — הספקת כל צרכיו, לא רק צרכיו הרוחניים, מצות החינוך כפשוטה — במובנו המצומצם, והיא אינה אלא פרט אחד מענין הכללי דחינוך, וגם מוגבלת בזמן [כי מה תועלת (ושייכות) דחינוך כפשוטו — כשעדיין לא הגיע לחינוך (וגם בזה — ב„הגיע“ — כמה דריגות — עיין שו"ע אדה"ז שסמ"ג ס"ג)], משא"כ ענין החינוך במובנו הרחב, ושייך ועד לאופן ד„בכל עת“ — „תמיד יומם ולילה“ — כמשנ"ת בזו"י בניו ובנותיו כשהו קטנים (כתובות ג, א). ועיין במפרשי טעמי מצות כיבוד אב"א.

(24*) ועד"ז הוא גם ב„גדול“ (כח השכל) ו„קטן“ (כח המעשה) שבאדם, אשר עיקר הגדלות שבלמור (שכל) הוא מה שמביא לידי מעשה, כמבואר בהמכתב שנדפס לקמן ע' 327.

(25) ד"ה זה היום עשה ה' תש"ח ספ"ב. וראה גם אגה"ק סוף סי' ז'. וראה לקו"ש (כרך ד') ע' 1193 בפירוש מארז"ל (אבות דרפ"ב) „והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה“, שההתחלקות דקלות וחמורות הוא רק מצד ענין הפרטי (בחי' כלים) ושכמצות, אבל

(**) ומה ששם חייבוהו אפילו בטרחא דגופא ודממונא — הי"ז רק מתקנת אושא. והא דקטני קטנים מחוייב לכו"ע — הי"ז דוקא האב (כתובות מט, ב, סה, ב).

זיין כפול³⁰, ווייל ענין התשובה איז למע-
לה מהגבלה). און דעריבער דייט אן דער
פסוק דעם דין „להזהיר גדולים על הקט-
נים“ דורך כפל הלשון, ווייל דורכן אפ-
געבן זיך פון די גדולים מיט די קטנים,
ווערט נתגלה די נקודת הנפש וואס איז
העכער פון מדידה הגבלה.

נאך אן ענין אין דעם: עס שטייט אין
תניא³¹ אז די גאולה (הפרטית פון יע-
דער אידן, וועלכע ברענגט צו די גאולה
הכללית) איז גילוי נקודת פנימיות הלב,
און וויבאלד אז דער אפגעבן זיך פון
די גדולים מיט די קטנים ברענגט צו
גילוי הנקודה כנ"ל, איז דאך מובן אז עס
ברענגט אויך צו דער גאולה.

און אויך מצד דעם איז שייך דער
ענין פון „להזהיר גדולים על הקטנים“
צו כפל, ווי עס שטייט אין מדרש³² אז
אותיות כפולות זיינען שייך און רומז אף
דער גאולה.

(משיחות ש"פ אמור תשכ"ד)

(30) ראה אגה"ת ספ"ט.

(31) אגה"ק סי' ד'.

(32) פרדר"א פמ"ח. ילקוט לך רמז סד.
וראה ד"ה לך לך תרכ"ז, שהשייכות
דאותיות כפולות לגאולה הוא לפי שאותיות
כפולות הם מבחי' הסובב, שלמעלה מהגבלה.

זייער שייכות מיט די קטנים ווערט אין
זיי נמשך א תוספות אור³³.

ז. עפי"ז וועט מען אויך פארשטיין
וואס דעם דין „להזהיר גדולים על הקט-
נים“ דייט אן דער פסוק דורך זאגן א
לשון כפול „אמור ואמרת“³⁴:

כפל איז — בכו"כ מקומות — פי-
רושו³⁵ ניט צוויי מאל אזויפיל — נאר
שלא בערך, ע"ד כפלים לתושי'³⁶. עס
ווייזט אויף אן אור וואס איז העכער
פון מדידה הגבלה (וואס דערפאר גע-
פינט מען ביי תשובה, אז זי באדארף

מצד ענין הוזהר והאור שבהם [שזה שייך
לבחי' נקודת הנפש שלמעלה מידיעה —
ראה לקו"ש שם בפירוש „שאין אתה יודע
כו"ל], כולן שוין.

(26) להעיר מדרו"ל עה"פ מאיר עיני
שניהם ה' (תמורה טז, א) הובא בהקדמת
התניא (עיי"ש משמעותו — דאיש תככים
— בינוני — לאו דוקא).

(27) וגם הדין ד„להזהיר גדולים כו"ל"
ושבשרצים ודם נלמד מקראי יתירא (פירש"י
ליבמות שם), שהוא כענין ההכפלה.

(28) שמוה מובן שגם במקום שפירושו
כפל כפשוטו — אפשר שירמז ע"ז שהענין
הוא שלא בערך. וק"ל.

(29) ראה שמו"ר רפמ"ו.

אמור ב

א. ס'איז ידוע וואָס עס שטייט אין מדרש, אַז די אַלע מצות וואָס דער אויבערשטער האָט אָנגעזאָגט די אידן צו מקיים זיין, איז ער זיי אַליין מקיים. דערפון איז מובן אויך בנוגע דער אזהרה צו כהנים זיי זאָלן זיך נישט מטמא זיין, אַז אויך דער אויבערשטער — וואָס „אלקים כהן הוא“ — היט זיך כביכול פון צו „נטמא“ ווערן. דער ריבער באַוואַרנט תוספות אַז ס'איז נישט קיין קשיא: ווי אַזוי האָט דער אויבערשטער „געמעגט“ זיך מטמא זיין ביי דער קבורה פון משה רבינו — ווייל „ישראל נקראו בנים למקום“, און צו זיין „בן“ מעג זיך אַ כהן טמא מאַכן.

ב. דער מהרש"א אַז דאָ מסביר, אַז אין אמת'ן איז למעלה בכלל נישט שייך קיין טומאה, „כי דבר הרוחני לא יקבל טומאה“, און דאָס וואָס די גמרא אַזאָגט אַז דער אויבערשטער (נאָך קבורת משה רבינו) האָט זיך כביכול „טובל“ געווען „בנורא“, איז דאָס נישט מער ווי אַן ענטפער לויט דער שאלה און דיעה כוזבת פון דעם מין, וואָס האָט אָנגענומען אַז דער אויבערשטער איז אַ מציאות אין אַ גשמיות'דיקן ציור.

און לויט דעם הסבר פון מהרש"א וואָלט פאַרענטפערט געוואָרן די קשיא הנ"ל בשייכות צום תירוץ התוספות, ווייל באמת איז למעלה איבערהויפט נישט שייך דער ענין פון טומאה;

עד"ז שטייט אויך אין זהר' בנוגע דער גאולה העתידה — וואָס דאָן וועט זיך דער אויבערשטער, כביכול, „מטמא“ זיין ביים אַרויסנעמען אידן פון גלות אדום (ווי דער פסוק זאָגט: „מי זה בא מאדום חמוץ בגדים גו' וכל מלבושי אגאלתי“) — אַז אידן זיי מלבושי אגאלתי (של הקב"ה) ה' נען כביכול (אחותו) אליו אשר לא היתה בתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש, און דעריבער איז „לה יטמא“.

דאָרף מען פאַרשטיין: דער אויבערשטער איז דאָך (נישט סתם אַ כהן,

(6) ראה זח"ג יו, ב.
(7) עיין בזה ממהר"ש מאוסטראפאלי (וכן בהג"ה לשם) ומתיר דמפורסם בזהר וכו' דמגודל חיבתן של ישראל ה' עושה א"ע ככהה הדיוט (בהג"ה שם: דרך בא"י נקרא (כהן) גדול) — נדפס בליקוטי שושנים שבסו"ס קרניים.

(8) סנה' שם. ועד"ז ביד רמה: לדברך אפי' אם ה' צריך לטבול הוה יכלילא למימר לך דטביל בנורא ולא יכלת לי לאקשווי לי מקראי. . . מיהו חס ושלום דאיכא טומאה קמי' קב"ה ואין שום דבר מלכלכו כדי שיטבול באש או בדבר אחר.

(1) שמו"ר פ"ל, ט. ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג.

(2) סנה' לט, סע"א.
ענין הכהונה למעלה עפ"י חסידות — ראה ד"ה ויקחו לי תרומה תרכ"ח.

(3) סנה' שם.
(4) פרשתנו פט, א. ונתבאר בד"ה ולי אחותו הבתולה תרכ"ז ותרכ"ט.

(5) ישע"י סג, א"ג.